

Turinys

13 Turinys anglų kalba

21 Pratarinė

GAMTA

23 *Rimvydas Kuskas*. Veprių kraštovės savitumai

40 * *Daiva Patalauskaitė*. Veprių valsčiaus augmenija

47 *Audronė Žentelytė*. Veprių ežero istorija

ISTORIJA

53 * *Gintautas Zabiela*. Veprių valsčiaus senovės bruožai

66 *Jonas Žentelis*. Veprių pilis ir piliavietė

68 *Audronė Žentelytė*. Veprių dvaras ir jo šeimnininkai

112 1836 metų Veprių dvaro inventoriūs. Iš lenkų kalbos išvertė
Raimondas Ramanauskas

122 *Audronė Žentelytė*. Dvarai ir dvareliai

131 *Audronė Žentelytė*. Upninkų praeitis upninkiečių
atsiminimuose

168 *Jonas Žentelis*. Kovos dėl duonos

172 *Jonas Žentelis*. Veprių savanoriai

188 *Jonas Žentelis*. Veprių valsčiaus šauliai

214 *Jonas Žentelis*. Ūkio pažanga Nepriklausomybės metais

222 *Vladas Terleckas*. Veprių kredito kooperatyvas
1927–1949 metais

235 *Jonas Žentelis*. Žydai Veprių valsčiuje

237 *Audronė Šipelienė (Palaimaitė)*. Kaip buvo paskelbta sovietų
valdžia Upninkuose

238 *Vytautas Skebas*. Vepriečių gyvenimo pokyčiai
1940–1941 metais

252 *Kęstutis Žilinskas*. Atsiminimai apie 1941 m. sukilėjus
Veprių valsčiuje

* Žvaigždute turinyje žymimi straipsniai, įvertinti monografijų serijos „Lietuvos valsčiai“ Lietuvos lokalinių tyrimų mokslo darbų komisijos (žr. p. 4). Knygos gale anglų kalba pateikiamos šių straipsnių santraukos.

- 255 *Audronė Žentelytė. Veprių plechavičiukai*
- 277 *Jonas Žentelis. Prisiminimai apie Antrąjį pasaulinį karą ir vokiečių okupaciją*
- 283 *Jonas Žentelis. 1944 metų liepos mėnesio mūšiai Veprių apylinkėse*
- 288 *Napoleonas Dailidėnas. Apie frontą ties Vepriais*
- 291 *Jonas Žentelis. Karas penkiolikamečio akimis*
- 297 *Juozas Rudokas. Antrojo pasaulinio karo dalyvio atsiminimai*
- 301 *Jonas Žentelis. Kariniai aerodromai*
- 303 *Bronislava Bieliakienė. Veprių apylinkių tremtiniai, politiniai kaliniai ir rezistentai*
- 312 *Jonas Žentelis. Tremtis 1941 metų birželio 14–17 dienomis*
- 315 *Rūta Trimonienė. Veprių valsčiaus genocido aukos ir kovotojai dėl Lietuvos laisvės 1941 ir 1944–1953 metais*
- 331 *Jonas Žentelis. Kovotojai dėl Lietuvos laisvės ir jų atminimo įamžinimas*
- 337 *Irena Staigvilienė. Veprių sribų buveinė*
- 339 *Rapolas Strazdas. Atsiminimai apie karą ir sovietinį kalėjimą*
- 345 *Atsiminimai apie tremtį ir emigraciją. Parengė Audronė Žentelytė*
- 351 *Zofija Kuodytė. Rezistentas Vladas Kuodis*
- 353 *Jonas Ertmanas. Partizano prisiminimai*
- 362 *Jonas Ertmanas. Prisiminimai apie partizaną Petrą Pociūną*
- 367 *Apie neeilinį partizaną Petrą Pociūną. Pasakojo Vincentas Razumas, Jonas Gudavičius. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 368 *Drąsusis partizanas Petras Pociūnas. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 370 *Partizanas Vytautas Pabedinskas. Pasakojo Vincentas Razumas, Marija Kalinovienė. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 371 *Politinio kalinio prisiminimai. Pasakojo Jurgis Žentelis. Užrašė Aldona Šikšnienė*
- 374 *Apie partizanų Atkočiūnų šeimą. Pasakojo Veronika Dūdienė, Vincentas Razumas, Jonas Gudavičius. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 375 *Partizanų rėmėjų Lukoševičių šeima. Pasakojo Veronika Dūdienė, Mykolas Laurinavičius. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 376 *Apie Stasį Markauską. Pasakojo Veronika Dūdienė. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 377 *Partizanas Julius Tamošiūnas. Pasakojo Vincentas Razumas. Užrašė Bronislava Bieliakienė*

- 378 Partizanų žvalgo Ričardo Žebrausko prisiminimai.
Užrašė Bronislava Bieliakienė
- 381 Partizanų ryšininko Mykolo Laurinavičiaus prisiminimai.
Užrašė Bronislava Bieliakienė
- 384 Partizanų ryšininkas, politinis kalinys Juozas Žilinskas. *Pasakojo Veronika Žilinskaitė. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 386 Studentas, politinis kalinys Lionius Buklys. *Pasakojo Vincentas Razumas. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 387 Partizanai broliai Juozas ir Edvardas Sakalauskai. *Pasakojo Veronika Dūdienė. Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 388 Apie partizanų rėmėjo Igno Dūdos šeimos likimą.
Pasakojo Veronika Dūdienė. Užrašė Bronislava Bieliakienė
- 392 *Jonas Ertmanas*. Prisiminimai apie politinį kalinį Ignotą Ertmaną
- 396 Politinio kalinio Juozo Tamošiūno prisiminimai.
Užrašė Bronislava Bieliakienė
- 404 Politinio kalinio Jono Gudavičiaus prisiminimai.
Užrašė Aldona Šikšnienė
- 406 Apie politinį kalinį Joną Mikalauską. *Pasakojo Paulina Majauskienė (Mikalauskaitė). Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 407 Politinis kalinys Juozas Mikalauskas-Mikolaitis. *Pasakojo Paulina Majauskienė (Mikalauskaitė). Užrašė Bronislava Bieliakienė*
- 408 Šaulių būrio vado Stasio Strazdo ir jo šeimos likimas.
Pasakojo Stasys Strazdas, Rapolas Strazdas, Veronika Dūdienė. Užrašė Bronislava Bieliakienė
- 413 *Audronė Šipelienė (Palaimaitė)*. Mano tėvas – šaulys
- 415 *Ilsė Sereikienė*. Prisiminimai apie šaulį Vladą Kacevičių
- 418 *Jonas Palaima*. Apie sribų savivalę ir tremtį
- 422 *Kęstutis Žilinskas*. Apie tremtį
- 424 *Vanda Kirlienė (Daunoravičiūtė)*. Tremtinės atsiminimai
- 429 *Jonas Žentelis, Audronė Žentelytė*. Ūkinė veikla Veprių valsčiuje: pramonė, verslas, prekyba
- 450 *Jonas Žentelis*. Olisevičių gėlininkystės ūkis
- 452 *Raimondas Ramanauskas, Jonas Žentelis*. Apie senąją plentą
- 458 *Jonas Žentelis*. Siaurasis geležinkeliukas
- 460 *Jonas Žentelis*. Tiltai per Šventąją ties Vepriais
- 465 *Jonas Žentelis*. Veprių miestelio centras
- 470 *Jonas Žentelis, Dalia Radzevičienė*. Veprių valsčiaus vadovai
- 472 *Jonas Bieliakas*. Apie buvusį Veprių kolūkį
- 477 *Steponas Jankeliūnas*. Apie save ir Salomėjos Nėries kolūkį

- 486 *Jonas Žentelis*. Lokėnų kolūkis
- 488 *Audronė Žentelytė*. Sąjūdis Vepriuose
- 495 *Aldona Medonienė*. Veprių kaimo bendruomenė
- 498 *Kęstutis Verenius*. Sližių kaimo bendruomenė
- 503 *Genovaitė Gražina Šaulienė*. Apie gydytojo darbą Vepriuose
- 509 *Jonas Žentelis*. Veprių vaistinė
ISTORIJA. ŠVIETIMAS, KULTŪRINIS GYVENIMAS
- 511 *Jonas Žentelis*. Veprių valsčiaus pradžios mokyklos
- 543 *Jonas Žentelis*. 1939–1940 mokslo metų Veprių pradžios mokyklos kronika
- 545 *Stanislovas Buchaveckas*. Veprių valsčiaus pradžios mokyklos sovietų ir nacių okupacijos metais (1940–1944)
- 557 *Jonas Žentelis, Audronė Žentelytė*. Veprių progimnazija, septynmetė, vidurinė mokykla
- 588 *Audronė Žentelytė*. Mano klasė
- 590 *Aldona Medonienė, Audronė Žentelytė*. Veprių vidurinė mokykla švietimo kaitos procese
- 609 *Audronė Žentelytė, Romualdas Peleckas*. Upninkų mokyklos istorija
- 628 *Audronė Žentelytė*. Veprių žemesnioji žemės ūkio mokykla
- 645 *Algirdas Paštukas*. Atsiminimai apie Veprių žemės ūkio mokyklos vedėją Vladą Paštuką
- 650 *Audronė Žentelytė*. Veprių žemės ūkio mechanizacijos mokykla
- 665 *Daumantas Žentelis, Audronė Žentelytė*. Veprių „Kregždutė“
- 697 *Daumantas Žentelis, Audronė Žentelytė*. Mokytojo Jono Jurkūno indėlis Veprių krašto istorijai
- 700 *Irena Kalvelienė (Kaveckaitė)*. Pirmasis mokytojas visą gyvenimą išliko draugas
- 707 *Jonas Jurkūnas*. Savanoris kaimo švietėjas Justinas Čižis
- 708 *Alma Aleknavičienė*. Veprių biblioteka
- 714 *Janina Gineikienė*. Sližių biblioteka
- 725 *Rasa Šimonienė*. Apie Veprių kultūrinį gyvenimą
- 753 *Jonas Žentelis*. Koplytstulpis „Baltas kryžius“
- 755 *Jonas Žentelis*. Akmuo prie Veprių vidurinės mokyklos
- 757 *Jonas Žentelis*. Veprių krašto muziejus
- 775 *Vincas Lukša*. „Poezijos pavasarėlis“ Vepriuose

ISTORIJA. BAŽNYČIOS IR KITI SAKRALINIAI PAMINKLAI

- 777 * *Marija Rupeikienė*. Veprių krašto dvarų sodybų ir sakralinių pastatų architektūra
- 819 * *Povilas Spurgevičius*. Upninkų šv. arkangelo Mykolo ir Veprių Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčios: istorinė apžvalga ir meninis sprendimas
- 854 *Asta Giniūnienė*. Senieji Veprių bažnyčios Kryžiaus kelio paveikslai
- 859 *Libertas Klimka*. Veprių varpai
- 867 *Bronius Gimžauskas*. Veprių parapijos kunigai
- 819 *Jonas Jurkūnas*. Veprių vargonininkai
- 875 *Kazimieras Lukoševičius*. Atsiminimai apie senelius ir tėvą vargonininką
- 877 *Nijolė Marcinkevičienė*. Veprių Kalvarijos anksčiau ir dabar
- 897 *Kęstutis Genys*. Kristaus kančios atspindžiai vepriškių liaudiškame pamaldume
- 911 *Jonas Žentelis*. Veprių Kalvarijų griovimas ir atstatymas

ISTORIJA. KAIMŲ IR ŠEIMŲ ISTORIJS

- 915 *Audronė Žentelytė*. Kaimai ir vienkiemiai
- 934 *Lionė Melanija Jankeliūnienė, Aldona Černiauskienė*. Pageležių kaimas 1945–2010 metais
- 948 *Irena Grigaliūnienė (Puzinavičiūtė), Bronius Puzinavičius*. Šis tas apie Menderiškių kaimą ir jo žmones
- 958 *Marytė Žicevičienė (Lukoševičiūtė)*. Mano kaimas
- 963 *Janina Musnickienė (Lukoševičiūtė)*. Apie mūsų šeimą ir Veprių miestelį
- 966 Mano šeima ir Rizgonių kaimas. *Pasakojo Stanislava Povilavičienė (Morkūnaitė)*. Užrašė *Jonas Povilavičius*
- 971 *Jurgis Žentelis*. Apie Kazlaučiznos kaimą
- 973 *Jonas Žentelis*. Hofmanų giminės istorija
- 976 *Ona Tumienė (Hofmanaitė)*. Apie Bernotiškio kaimą
- 978 *Klemensas Palaima*. Upninkų kaimo gyventojų sodybų schema 1940 metais

ETNINĖ KULTŪRA

- 979 *Klemensas Palaima*. Žemdirbystė Upninkų kaime
- 986 *Klemensas Palaima*. Gyvulininkystė Upninkų kaime
- 991 *Klemensas Palaima*. Žemės ūkio mašinos ir padargai

- 995 *Klemensas Palaima*. Upninkiečių butis ir tradicijos
- 1002 *Jonas Žentelis*. Veprių valsčiaus kapinės
- 1019 *Audronė Žentelytė*. Amatininkai
- 1022 *Jonas Žentelis*. Veprių krašto audėjos
- 1027 *Vilma Mulevičiūtė*. Veprių krašto kalendoriniai papročiai
- 1039 *Klemensas Palaima*. Upninkiečių religiniai papročiai
- 1043 *Jonas Jurkūnas*. Šis tas apie senuosius papročius
- 1045 *Petras Malinauskas*. Apie sentikių papročius
- 1048 *Rita Balkutė*. Liaudies magija ir medicina Veprių apylinkėse

KALBA

- 1065 *Kazys Morkūnas*. Kokia tarme šneka vepriškiai
- 1070 *Kazys Morkūnas*. Kelių Šventosios kairiojo kranto kaimų vietovardžiai
- 1083 *Lionė Melanija Jankeliūnienė*. Šventosios dešinėsios pakrantės panevėžiškių patarmė (Veprių apylinkė)
- 1090 *Lionė Melanija Jankeliūnienė*. Veprių apylinkės vietovardžiai

TAUTOSAKA

- 1097 *Edita Korzonaitė*. Neskelbta ir skelbta Veprių valsčiaus tautosaka
- 1105 *Edita Korzonaitė*. Kas dainuota ir pasakota Veprių apylinkėse
- 1122 Praksedos Puzinavičienės dainos. *Parengė Bronius Puzinavičius*

IŽYMŪS ŽMONĖS

- 1129 *Jonas Žentelis*. Lietuvos žadintojai
- 1131 *Jonas Žentelis*. Lietuvos Nepriklausomybės kovų savanoris Aleksandras Jeremičius
- 1135 *Jonas Jurkūnas* – pedagogas, švietėjas, geradarys.
Parengė Jonas Žentelis
- 1142 *Zita Žemaitytė*. Menotyrininkas Paulius Galaunė
- 1145 Vertėjas Povilas Gaučys. *Parengė Jonas Žentelis*
- 1150 Veprių viršaitis Jonas Šarka. *Parengė Jonas Žentelis*
- 1152 *Vincas Šarka*. Poetas ir dramaturgas Petras Vaičiūnas
- 1157 *Jonas Šurkus*. Profesorius Viktoras Vaičiūnas

- 1161 *Judita Vaičiūnaitė*. Atsiminimai apie įžymų Lietuvos mediką Viktorą Vaičiūną
- 1165 *Juozas Paškevičius*. Nuo piemenuko iki profesoriaus
- 1168 *Almutė Gražulienė*. Gyvenimas, paženklintas šokio
- 1171 *Regina Marozienė*. Kanklininkė profesorė Lina Naikelienė
- 1174 *Klemensas Palaima*. Likau ištikimas žemdirbio gyvenimo būdai
- 1176 *Jonas Žentelis*. Biologas Boleslovas Suslavičius
- 1178 *Milda Tamošiūnienė*. Stasys Tamošiūnas – mokslininkas, pedagogas, žmogus
- 1183 *Romas Gružauskas, Audronė Žentelytė*. Pedagogas Leonas Gružauskas
- 1185 *Audronė Šipeliene (Palaimaitė)*. Mokytoja Konstancija Palaimienė (Žukaitė)
- 1187 *Audronė Žentelytė*. Merė Janina Akstinavičienė (Močiekutė)
- 1188 *Alfas Pakėnas, Jonas Žentelis*. Poetė Regina Pakėnienė (Kaselytė)
- 1190 *Vaidutė Sakolnikienė*. Veprių muziejaus įkūrėjas Jonas Žentelis
- 1192 *Stasys Tamošiūnas*. Lietuvos šviesuolis Jonas Žentelis
- 1197 *Lionė Melanija Jankeliūnienė*. Gyvenimas dosnus
- 1200 *Lionė Melanija Jankeliūnienė*. Susitikimai su aktore Teofilija Vaičiūniene
- 1201 *Jolita Žurauskienė, Jonas Žentelis*. Visuomenės veikėjas Romas Petras Šaulys
- 1206 *Audronė Žentelytė*. Skulptorius Viktoras Žentelis
- 1212 *Audronė Žentelytė*. Pedagogas Juozapas Kazimieras Bikulčius
- 1214 *Jolita Žurauskienė*. Meistro rankoms paklūsta kiekvienas medis
- 1216 Vepriškių biografijų sąvadas. *Parengė Jonas Žentelis, Venantas Mačiekus*
- 1244 Iš vepriškių poezijos
- 1257 Straipsnių, įvertintų monografijų serijos „Lietuvos valsčiai“ Lietuvos lokalinių tyrimų Mokslo darbų komisijos, reziumė anglų kalba
- 1261 Santrumpos ir sutrumpinimai
- 1265 Apie autorius
- 1268 „Veprių“ monografijos finansavimas. *Parengė Petras Jonušas*
- 1271 Asmenvardžių rodyklė. *Sudarė Gabija Bruzgytė, Venantas Mačiekus*
- 1294 Vietovardžių rodyklė. *Sudarė Gabija Bruzgytė, Venantas Mačiekus*

- 1302 Buvusio Veprių valsčiaus žemėlapis. *Parengė Lidija Kavaliauskienė, Albinas Masaitis*
- 1303 Veprių seniūnijos žemėlapis. *Sudarė Lidija Kavaliauskienė*
- 1304 Buvusių Lietuvos valsčių žemėlapis. *Sudarė Lidija Kavaliauskienė*
- 1306 Buvusių Lietuvos valsčių abėcėlinis sąrašas
- 1308 Buvusių Lietuvos valsčių teritorinis sąrašas
- 1310 Apie seriją „Lietuvos valsčiai“
- 1314 Apie seriją „Lietuvos valsčiai“ (anglų k.)

Po spausdinimo pastebėtų klaidų ir netikslumų taisymas (įklija)

*Spalvotų iliustracijų puslapių intarpas p. 673–696.
Sudarė Violeta Barkauskaitė, Venantas Mačiekus*